

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner

krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Undervisande lärare inom svenskämnet kommer i huvudsak från två discipliner, litteraturvetenskap och svenska språket. Inom den litteraturvetenskapliga delen av svensklärarytbildningen på ämneslärarytprogrammet deltar 2018 enligt Lärartabell en professor, tre docenter, ytterligare fyra lektorer, varav två tidsbegränsat anställda, två doktorander samt en timanställd verksam gymnasielärare som undervisar i litteraturredidaktik. Inom svenska språkets del av ämnesundervisningen deltar två docenter, ytterligare sex lektorer, varav två tidsbegränsat anställda som engageras för examensarbeteshandledning samt fem adjunkter, varav en är doktorand i nordiska språk (Uppsala universitet) och en deltidsanställd gymnasielärare. Sex av lärarna har lärarutbildning, tio är tillsvidareanställda och fem timanställda.

Enligt Lärartabell svarar under 2018 disputerade lärare för 64 procent av undervisningstiden i ämnesstudierna, varav 37 procent gäller seniorer. Den andel av undervisningen som sker med lärare med ämneslärarexamen är 33 procent. 15 procent av disputerades undervisning sker med lärare som har ämneslärarutbildning. Av adjunktundervisningen svarar forskarstuderande för 45 procent.

Som helhet finns bland undervisande lärare stark vetenskaplig kompetens med stor bredd vad gäller ämnesteoritisk forskning. Inom svenska språket bedrivs forskning inom bland annat språkhistoria, personnamnsforskning, dialektologi, stilistik, semantik, textanalys i läromedel och korpusforskning. Inom litteraturvetenskap är några forskningsområden litteraturläsning, kroppslighet och bildning med ett specifikt fokus på litteraturundervisning i grundskolan, avantgardeforskning, blasfemiforskning, gotikforskning, forskning på nordisk klassrelaterad prosa, intermedialitet, satir, minnesforskning samt poetik- och litteraturforskning i gränslandet mellan teologi och filosofi. Lärartabellen ger dock inte en helt rättvisande bild av den ämnesdidaktiska miljön som lärarna ingår i. Det finns flera välrenommerade forskare som till följd av stora externa forskningsanslag från bland annat Vetenskapsrådet inte varit tillgängliga för undervisningen under 2018. Det finns också professionsrelaterad kompetens i lärarlaget och miljön, vilken förstärks genom att verksamma gymnasielärare deltar och förmedlar erfarenhet från aktuell praktik. Detta inslag kommer att stärkas genom de avtal som nu skrivs inom ramen för Värmlandsmodellen (se Beskrivning, Del 1).

Lärarkompetensen förstärks ytterligare genom pågående rekrytering av tre lektorer. En långsiktig strategi för kompetensförstärkning är att fortsätta att erbjuda tillsvidareanställda adjunkter möjlighet att genomgå forskarutbildning. I svenska språket har under senare år anställts tre lektorer, vilket starkt förstärkt andelen disputerade i ämnet.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Inom institutionen för språk, litteratur och interkultur, som huvuddelen av lärarna tillhör, är möten och seminarier fora för verksamhetsutveckling och kollegialt lärande. Svenska språket har en högre seminarieriserie med fyra seminarier per termin med deltagande av medarbetare och studenter, främst från ämneslärarytbildningen i svenska.

Inom svenska språket knyts även lärare och forskning till den mångvetenskapliga forskningsmiljön Centrum för språk- och litteraturredidaktik (CSL) (se Del 1). Doktorander som delfinansieras av CSL medverkar i undervisningen på ämneslärarytprogrammet. CSL finansierar forskningsprojekt samt bedriver seminarieverksamhet. Den praxisnära forskning som bedrivs inom CSL bidrar till forskningsförankringen av ämneslärarytbildningen.

Inom litteraturvetenskap är samtliga disputerade lärare knutna till den mångvetenskapliga Kulturvetenskapliga forskargruppen (KuFo), varför litteraturvetenskapens högre seminarium också ligger inom KuFo:s ram. KuFo har utsetts till så kallad stark forskargrupp inom Kau, vilket innebär att särskilda centralt utdelade medel riktas till att utveckla forskargruppens arbete. Medverkan i KuFo innebär för lärarna möjlighet till forskningsfinansiering och tillhörighet till en aktiv forskningsmiljö med väl utvecklade internationella kontaktytor. Detta gagnar även utbildningen, inte minst i handledning av de självständiga arbetena. KuFo:s och CSL:s verksamhet har inneburit en höjning av både ämnesrelaterad och ämnesdidaktisk kompetens.

Den ämnesdidaktiska forskningsmiljön avses att stärkas vid förestående lektorsrekryteringar och genom forskarutbildning inom det ämnesdidaktiska området. Miljön stärks också genom nära samarbete med didaktisk kompetens inom Kau och externt, vilket bland annat gäller handledning av doktorander. En doktorand i litteraturvetenskap handleds till exempel av litteraturvetenskapens professor i samarbete med en professor från Institutionen för pedagogiska studier. Dessa samarbeten ger också möjlighet för nyrekryterade ämnesdidaktiker att etablera forskning vid Kau. Inom såväl litteraturvetenskap som svenska språket fördjupas nu också den professionsinriktade miljön genom att skolverksamma lärare involveras i större utsträckning. Stärkning av den ämnesdidaktiska och professionsinriktade miljön gör att det i allt högre grad skapas en samlad utbildningsmiljö över disciplingränserna för studenterna.

Utbildningsmiljön omfattar såväl campus- som distansstudenter. Till följd av lång erfarenhet av distansutbildning har undervisning i form av blended learning utvecklats, där distansstudenter och campusstudenter deltar tillsammans. Campusstudenterna får erfarenhet av att använda digital teknik, vilket är till nytta i kommande arbetsliv, men också ett mål i lärarutbildningen.

Studenterna får ett internationellt perspektiv genom utbildningens samarbete med de skandinaviska länderna. Konkret manifesteras detta till exempel genom att studenterna på ämneslärarytprogrammet i svenska, tillsammans med lärare, genomför en veckas vistelse på Voksenåsen i Norge (se Arbetsliv och samverkan). Där får de ta del av föreläsningar i både språk- och litteraturvetenskap, såväl ämnesinriktade som ämnesdidaktiska.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärorexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Skolämnet svenska bygger på två discipliner – svenska språket och litteraturvetenskap. Ämnesstudierna i svenska på ämneslärarprogrammet är uppbyggd med tre terminslånga kurser på grundnivå under de tre första programterminerna (termin 5 – 7 om svenska är andraämne) samt 67,5 hp på avancerad nivå inklusive två självständiga arbeten under programtermin 9 – 10 (se Beskrivning, Del 1). Alla kurser är uppdelade i delkurser, som med undantag för de självständiga arbetena alltid omfattar 7,5 hp. På grundnivå är den första kursen i litteraturvetenskap och den andra i svenska språket. Den tredje kursen består av en delkurs i litteraturvetenskap, en i svenska språket, en där disciplinerna integreras samt VFU. På avancerad nivå fördjupar sig studenten inom antingen svenska språket eller litteraturvetenskap.

Både svenska språket och litteraturvetenskap är sammansatta ämnen med omfattande ämnesteorier. Den tillämpade modellen innebär att stoffmässig breddning och fördjupning sker kontinuerligt och synkront under utbildningens gång för att stärka studenternas ämnesförståelse och förmåga att tillämpa begreppsapparaten.

I den inledande terminen, som inriktas mot litteraturvetenskap, ges det breda perspektivet redan i introduktionsföreläsningen "Vad är litteratur och vad är litteraturvetenskap och litteraturdidaktik?". Här startas också den didaktiskt reflekterande processen som sedan fortgår under utbildningen, i första delkursen med utgångspunkt från styrdokumentet. Första delkursen ger verktyg i form av litteraturvetenskaplig teori och metod, analys och tolkningspraktik. Dessa verktyg tillämpas och förfinas under terminen, så att de blivande lärarna får färdighetsträning som förbereder dem att undervisa i dikt- och prosaanalys. Lärandemålen omfattar här att "definiera, förklara och på enskilda texter, genrer och estetiska uttryck tillämpa grundläggande litteraturanalytiska och litteraturdidaktiska metoder, termer och begrepp" samt att "redogöra för några olika teorier om litteraturens funktion och värde i ett individuellt, socialt och kulturellt perspektiv". I första delkursen behandlas även poetikens historia, och hela kursen tenteras via en hemtentamen som består av en diktanalys och en novellanalys. I följande delkurser presenteras litteraturhistoria för att landa i fjärde delkursen, där modern litteratur behandlas, ur såväl ett svenskt, nordiskt som globalt perspektiv. Lärandemålet att "redogöra för några huvuddrag i samtidsfiktionen" examineras genom hemtentamen i form av en mikrouppsats, men också genom två examinerande gruppredovisningar, dels om intermedialitet och adaptation, dels om natur och plats. I fjärde

delkursen behandlas också läsförståelse, lässtrategier samt teorier om relationen mellan text, läsare och textsammanhang.

Fördjupning inom delar av det litteraturvetenskapliga området och kontakt med aktuell forskningsarbete sker redan från första delkursen. Lärandemålet att "redogöra för och diskutera vetenskapliga frågeställningar inom litteraturvetenskap och litteraturdidaktik" examineras i seminarium. I påföljande delkurs finns lärandemålet att "självständigt söka, presentera och diskutera litteraturhistoriskt forskningsmaterial om ett begränsat skede" vilket examineras dels genom den hemtentamen som examinerar flera lärandemål där studenten väljer tre av fem essäfrågor, dels vid två muntliga seminarier. I den fjärde delkursen ska studenten visa förmåga att granska och värdera forskning om litteratur, film och andra medier. Detta examineras i en individuell skriftlig uppgift, en s k mikrouppsats, där en forskningsfråga formuleras av studenten för att undersöka ett av några förelagda ämnen.

För att visa på komplexiteten i en typisk examinationsuppgift väljes en hemtentamensuppgift från andra delkursen som behandlar litteraturhistoria fram till år 1850:

Kärlekssynen i några litterära verk: Jämför synen på och gestaltningen av kärlek i följande verk: Höga visan, *Gunnlaug Ormstungas saga*, *En midsommarnattsdröm*, *Gullivers resor* del 4, *Madame Bovary* (alla verken måste diskuteras för godkänt på den här uppgiften). Diskutera sådant som [...] förnuft/känsla/passion och sublimering, manligt/kvinnligt etc. hur skiljer sig texternas gestaltning av kärlek på det formella planet (här kan sådant som symbolik, bildspråk, realism, allegori mm. tas upp)? Kan skillnaderna relateras till litteraturhistorisk epok/stilriktning och /eller till genrens krav? Behandla inte verken var för sig, utan kom också ihåg att göra jämförelser mellan dem.

Att skriva uppgifter som dessa med formaliakrav är learning-by-doing, och ett bra sätt att praktiskt tillämpa litteraturhistorisk kunskap i analytiska historiserande resonemang om litterära texter. Hur kärlekssynen varierar och utvecklas i litteraturen är också ett bra grepp i litteraturundervisning i skolan, där litterära verk lämpliga för gymnasiet kan jämföras på liknande sätt.

Under tredje terminen ingår delkursen *Gränsöverskridande strategier i litteratur och forskning*, där tillämpad litteraturvetenskaplig forskning belyses och problematiseras och studenten får fördjupa sig inom ett självvalt avgränsat forskningsfält eller problemområde som en förberedelse för det självständiga arbetet i termin 9. Examination sker genom individuella skriftliga uppgifter som också examinerar lärandemålet "visa förmåga till kritisk reflektion inom det litteraturvetenskapliga kunskapsområdet". På avancerad nivå under termin 9 fokuserar de litteraturvetenskapliga fördjupningskursen på genreteori och intertextualitet. Genreteori behandlar främst ett synsätt på genrebegreppet, intertextualitet behandlar dels förbindelser mellan litterära texter och deras föregångare i form av litterära exempel, dels olika teoretiska ingångar på fenomenet intertextualitet, vilka skiftar beroende på textbegrepp och textsyn. Lärandemålen och undervisningen bygger på den teoretiska bas som lades i första terminens kurs. De examinerande uppgifterna är formade för att utgöra en startpunkt och hjälp inför det efterföljande självständiga arbetet genom att skapa en forskningsöversikt och ifrån den formulera frågeställningar. En uppgift består i att läsa och redovisa en doktorsavhandling och en del av övningen är att på ett effektivt sätt försöka tillgodogöra sig det väsentliga på begränsad tid. En annan examination handlar om att granska de två litteraturvetenskapliga tidskrifterna i Sverige för att bland annat reflektera över hur man skriver om litteratur, för vem och varför.

Studiet av svenska språket på grundnivå inleds i andra terminen med delkursen *Språkstruktur*, som behandlar språkets uppbyggnad och grammatik. Studenterna ska tillägna sig den grundläggande grammatiska begreppsapparaten samt kunna tillämpa denna i analyser av både skreven och talad svenska. Delkursen ska också ge en begreppsgrund inom fonologi, morfologi, ordbildning och syntax. Den

ämnesmässiga bredden anläggs genom att grammatiken kompletteras med teoretiska perspektiv på färdighetsaspekterna läsa, skriva, tala men även samtala och lyssna. De tre sista delkurserna under andra terminen, benämnda *Läsande*, *Skivande* och *Retorik*, behandlar bland annat lässtrategier och läsförståelse, språkriktighet och textanalys utifrån texttyp och genre samt argumentations och propagandaanalys.

Den metaspråkliga kunskap som utvecklas under andra terminen ligger sedan till grund för och fördjupas i tredje terminens delkurser samt i delkursen *Spåknormering och språkpolitik* som inleder studierna på avancerad nivå i termin 9 för de studenter som väljer en språkvetenskaplig inriktning. Därigenom får ämnet en tydlig samhällelig förankring. Ämnesmässig fördjupning och studium av vetenskapliga texter inom svenska språket är inkommerad i kurserna.

Som exempel på progression inom den språkvetenskapliga delen av ämnesstudierna kan väljas grammatik och språkriktighet. Studierna av den formella sidan av språket inleds i andra terminens första delkurs, där studenterna ska tillägna sig den grundläggande grammatiska begreppsapparaten samt kunna tillämpa denna i analyser av både skriven och talad svenska. Examinationen sker dels i form av en skriftlig individuell salstentamen, dels i en uppgift där studenten ska beskriva ett språkvårdsproblem med fokus på dess historiska orsaker och konsekvenser vilken sedan examineras genom en individuell skriftlig inlämningsuppgift och i ett seminarium. Studenterna omsätter och fördjupar kunskaperna om grammatik och språkriktighet under de kommande delkurserna, exempelvis genom att beskriva texttyper och genrer samt göra självständiga textanalyser av skrift- och talspråk. Till examinationsformerna hör textanalys och retorikanalys. Under tredje terminen sätts grammatiken i synkront och diakront perspektiv. I en skriftlig uppgift i språkhistoria ska studenten analysera språkliga förändringar på skilda språkliga nivåer och bakomliggande orsaker. Studenten genomför också självständigt en språksociologisk variabelundersökning samt relaterar resultatet av sin fältstudie till olika teoretiska förklaringsmodeller och relaterar till vetenskapliga artiklar. I en annan uppgift analyseras kontrastivt lexikala och grammatiska skillnader mellan svenska, norska och danska, så att svenskan belyses i ljuset av grannspråkens språkutveckling. Språkriktighetsperspektivet löper parallellt med studierna av den formella sidan av språket.

Även om litteraturvetenskap och svenska språket separeras ämnesteoretiskt finns moment som förenar disciplinerna till ett gemensamt svenskämne, särskilt med hänsyn till studenternas kommande yrkesprofession. Exempelvis kombineras det litteraturvetenskapliga och språkvetenskapliga perspektivet i ett studium av äldre svenska texter och av texter på norska och danska i termin 3 delkurs 2, *Språkhistoria och nordiska språk*. Den didaktiska uppgiften är här att reflektera över olika sätt att förena litterära och språkliga infallsvinklar i undervisningen. Det föreligger inga vattentäta skott mellan ämnena. Litteratur handlar också om språk och språkfrågor tas oundvikligen upp också i litteraturvetenskap, liksom litterära texter behandlas bland många olika texttyper i svenska språket.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Vetenskapsteori är ett vitt begrepp som är ämneskontextuellt, vilket gör att beröringspunkterna mellan ämnesteori och vetenskapsteori skiljer sig mellan svenska språket, litteraturvetenskap och ämnesdidaktik. Redan under termin 1 introduceras vetenskapsteoretiska begrepp som hermeneutik, ontologi och epistemologi. Ett tidigt exempel där studenterna möter en vetenskapsteoretisk frågeställning sker i samband med introduktionen av poetik, där de diskuterar olika synsätt på text och estetik.

Under första terminen i samband med att studenterna under första delkursen börjar läsa vetenskaplig litteratur får de möta problematiken att definiera vad som är vetenskap och vad som inte är det. Detta byggs successivt på i takt med att vetenskaplig text från olika områden analyseras. Relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet berörs inte i någon större omfattning inom de ämnesteoretiska studierna, även om den är implicit inbyggd i till exempel tillämpning av olika litteraturanalytiska metoder. Genom tillämpning samlar studenterna erfarenheter, som får möta den mer beprövade erfarenheten som lärarna förmedlar. Ett annat exempel från första terminen gäller analys av Selma Lagerlöfs "Gösta Berlings saga", där studenterna först får göra en egen analys och sedan på ett examinerande seminarium får diskutera den mot en samling analyser hämtade från en antologi.

I de ämnesdidaktiska studierna behandlas beprövad erfarenhet i relation till dels forskning, dels den egna erfarenheten. Det sker både genom tillämpning av ämnesdidaktiska teorier i mikroundervisning och i mötet med verksamma lärare, antingen i deras skolverksamhet eller genom att verksamma lärare medverkar i undervisningen. Detta förbereder för VFU i tredje terminen, där det särskilt kommer till uttryck i trepartssamtalen mellan student, lokal lärarutbildare (LLU) och universitetets lärarutbildare.

Under ämnesstudierna får studenterna kontinuerligt tillägna sig olika analysmetoder. Redan i utbildningens första delkurs introduceras litteraturvetenskapliga metoder, analys och tolkningspraktik som under den fortsatta terminen tillämpas och utvecklas i samband med analys av litteratur från olika epoker. Ett senare exempel på metodstudier är från tredje terminens sista delkurs, där olika forskningsmetoder inom språksociologi presenteras och tillämpas av studenterna för att analysera aktuella forskningsartiklar om språkvariation.

I en metodkurs, *Vetenskaplig metod och utvecklingsarbete*, inom UVK på avancerad nivå (vilken föregår de självständiga arbetena), finns en ämnesdidaktisk del. På kursen undervisar och examinerar lärare från båda ämnesdisciplinerna. Här får studenter som planerar att skriva examensarbete i svenska integrera vetenskapsteori och metodstudier i en språk- eller litteraturdidaktisk kontext under ledning av handledare och examinerande lärare för examensarbetet. Examinationen sker genom skriftliga inlämningsuppgifter som seminariebehandlas, där en omfattar att formulera ett ämnesdidaktiskt forskningsproblem utifrån vilket tre olika forskningsdesigner föreslås (se vidare Del 1).

Studenten kan redan under metodkursen planera ett långsiktigt arbete över två kommande terminer, där det självständiga arbetet ger en för ämnesinriktningens del substansiell plattform, varefter detta kan föras vidare i VFU, och slutligen behandlas ämnesdidaktiskt vetenskapligt i examensarbetet. Detta innebär ett växelspel mellan vetenskapligt grundad fakta, eget forskningsarbete, egen praktik och den beprövade erfarenheten, allt av betydelse för yrkesutövningen.

I inledningen av kurserna för de ämnesinriktade självständiga arbetena bedrivs också metodundervisning, både i form av föreläsningar och seminarier. Här behandlas i allmänhet vetenskapsteoretiska frågor och i synnerhet metodologiska sådana. Olika sätt att samla in empiriskt material knyts till resonemang kring begreppsparat kvalitativ och kvantitativ forskningsmetod. Är inriktningen litteraturvetenskaplig undervisas om de två olika uppsatsmodellerna för litteraturvetenskaplig uppsats respektive examensarbete, vilka står på olika vetenskapsteoretiska grunder.

Examensmålets uppfyllande säkerställs genom de två självständiga arbetena. I det sista av dem, det avslutande examensarbetet som har ämnesdidaktisk inriktning, är examensmålet nedbrutet i följande lärandemål:

- självständigt identifiera, formulera och avgränsa en relevant ämnesdidaktisk frågeställning
- referera, analysera och kritiskt granska vetenskaplig litteratur och empiriskt material utifrån en ämnesdidaktisk frågeställning
- argumentera för valda vetenskapliga metoder och teorier, genomförda datainsamlingar och analyser samt identifiera eventuella felkällor, med utgångspunkt i valda metoder och teorier
- värdera resultatet av det egna arbetet i relation till tidigare forskning, samt identifiera behov av vidare forskning inom aktuellt område
- motivera juridiska begränsningar och etiska principer vid användning av olika typer av metoder och material i vetenskapligt arbete

För att lärandemålen ska kunna uppnås och eftersom examensarbetena ligger på avancerad nivå är alla handledare disputerade, eller i undantagsfall sker handledningen tillsammans med en lektor. De självständiga arbetena seminariebehandlas av disputerade lärare som inte varit handledare för de arbeten som behandlas. Ansvarig examinator för kurserna är minst docent. Det finns ett handledarkollegium i vilket handledning, bedömning och tolkning av betygskriterier diskuteras för att skapa likvärdighet och samsyn.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Förmågan att analysera vetenskaplig litteratur tränas kontinuerligt i ämnesutbildningen, vilket visas i Mål 1. Även inom ämnesdidaktik tränas studenterna att tolka vetenskaplig litteratur.

En grund för att tillvarata forskningsresultat är att kunna litteratursöka. I första terminens tredje delkurs får studenterna biblioteksundervisning i litteratursökning och praktisera sökning av litteratur för att uppnå lärandemålet att "använda IKT, digitala verktyg och medier samt bibliografier för grundläggande litteratur- och informationssökning". Förmågan att tillvarata och systematisera kunskapsbildningen tränas i olika moment, samtidigt som förmågan att reflektera kritiskt. Exempelvis ska studenterna analysera och jämföra forskning om bedömning av läsförståelse, skrivförmåga och muntlig färdighet i andra terminen. Detta examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter och i efterföljande seminarier. I andra delkursen *Läsning* ingår forskningskonsumtion i flera examinationer. I den första examinationen ska studenterna referera forskning om lässtrategier för olika typer av texter som grund för analys av vad olika lässtrategier egentligen innebär. Den andra examinationen fokuserar på forskning om hur man läser webbtexter. I den tredje examinationen handlar det om att referera och jämföra forskning om läsförmåga, läsförståelse, läskompetens och textval i relation till olika elever och elevgrupper. I den fjärde examinationen ska studenterna referera olika forskares syn på bedömning av läsförmåga.

Genom att analys av forskningsresultat förekommer genom hela utbildningen kan allt högre krav ställas på analyserna, något som särskilt gäller de självständiga arbeten. Här går studenterna från forskningskonsumtion till forskningsproduktion, och att visa att de kan bidra till kunskapsutvecklingen. Lärandemålen handlar om att söka information och att insamla, bearbeta och sammanställa ett empiriskt material. Man ska även kunna uppvisa en analytisk förmåga och duglighet för kritisk reflektion, samtidigt som man ska granska och värdera andras självständiga arbeten.

Verksamma lärare medverkar och håller i undervisning fortlöpande under kurserna. Detta är något som kommer att utvecklas inom ramen för Värmlandsmodellen (se Del 1). Deras erfarenheter tas tillvara genom att de bland annat är involverade i moment där studenter tränar att undervisa och bedöma elevresultat. Detta är ett utvecklingsområde inom ämnesstudierna.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Ämnesdidaktiska moment finns kontinuerligt integrerade i ämnesdelkurserna och förekommer alltså inte som renodlade delkurser. I dessa moment får studenterna tillfälle såväl att utveckla teoretisk kunskap, att diskutera ämnesdidaktiska problem och frågeställningar som att praktisera teorier och transformera ämnesinnehållet i olika undervisningsmoment.

Som exempel på moment där studenterna diskuterar transformationen av ämnesinnehåll till undervisning är att det i samtliga delkurser under andra terminen finns ämnesdidaktiska lärandemål som anknuter till delkursens tema. Inom delkursen *Språkstruktur* ska studenterna analysera olika undervisningsmetoder inom grammatik och språkriktighet. I delkursen *Läsning* planerar och diskuterar studenterna med utgångspunkt i forskning utformningen av en lektion med inriktning mot utveckling av läsförståelse. I delkursen *Skrivande* tillämpas kunskaper om språkriktighet, genrer och responsarbete i granskning av elevtexter. Examinationen består i att skriftligt bedöma en elevtext från det nationella provet i svenska med tillhörande texthäfte. Uppgiften består av tre delar:

- Gör en analys av textens innehåll, struktur och språk där du lyfter fram dess kvaliteter och brister. Använd adekvat språkvetenskaplig terminologi. Utgå från modellen som finns i Palmér och Östlund-Stjärnegård.
- Resonera dig fram till ett betyg på texten utifrån din analys och med stöd i läroplanens kunskapskrav för Svenska 1.
- Formulera formativ konstruktiv och relevant återkoppling till eleven som i fortsatt skrivutveckling.

I delkursen *Retorik* diskuteras forskning om bedömning av muntlig färdighet på bedömning av muntliga elevframträdanden. Studenterna ska bland annat efter genomgången kurs kunna redogöra för och diskutera olika sätt att undervisa om muntlig framställning. I ett moment som genomförts under flera år medverkar en lärare från ett gymnasium i Karlstad. Studenterna får förbereda en lektionsplanering om muntlig framställning och läraren från gymnasieskolan håller sedan ett pass då denne tar med sig sina klasser till universitet. Studenterna får sedan omsätta sina lektionsplaneringar till praktik i mindre elevgrupper. Eleverna håller varsin muntlig presentation i en mindre grupp, och studenterna får prova att tillsammans med läraren göra bedömningar av presentationerna. Momentet innefattar således flera

ämnesdidaktiska moment, transformation och planering av undervisning, genomförande av undervisning och att leda och utvärdera elevaktiviteter och egen undervisning. Detta är en form av mikroundervisning.

Ett annat exempel på mikroundervisning genomförs under två dagar där campus- och distansstudenter samlas inom första terminens andra delkurs. Momentet består i att studenterna gruppvis läser varsitt verk ur Carl Jonas Love Almqvists mångfacetterade produktion, analyserar det och transformerar det till undervisning, ofta retoriskt format så att det passar gymnasieskolan och redovisas för studenter som inte läst boken. Framförandet diskuteras ur didaktisk synvinkel.

Ämnesstudierna på grundnivå förbereder studenten för VFU, där det finns lärandemål om planering och genomförande av undervisning. I VFU 1 är målet att studenten under handledning ska kunna "*planera och genomföra undervisning av viss omfattning med utgångspunkt i skolans styrdokument och teoretiskt förankrat i ämneskunskaper och ämnesdidaktik*". Vidare finns lärandemålet att "*beskriva och reflektera över undervisningen och dess förankring i styrdokument, ämnesteorier och ämnesdidaktik*". Målen examineras i VFU med stöd av trepartssamtal (se Del 1).

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Examensmålet uppfylls särskilt i VFU. I ämnesstudierna får dock studenterna utveckla förutsättningar att kunna uppfylla målet. För att man som lärare ska kunna stimulera varje elevs lärande och utveckling krävs kunskap om hur de färdigheter som berör svenskundervisningen utvecklas, hur variationen ser ut mellan elever och hur detta kan hanteras i undervisningen. Detta är frågor som på olika sätt berörs i ämnesdidaktikundervisningen, som genom att vara integrerad med de ämnesteoritiska studierna direkt kommer att beröra hur ämnesinnehållet ska kunna transformeras till elever med varierande behov. Några exempel. I första terminens sista delkurs *Läsarstrategier och samtida fiktionstexter* finns lärandemålen att *”föra en diskussion om hur nya texttyper kan påverka utvecklingen av läsförståelse och lässtrategier och diskutera tillämpningar i svenskundervisning”* och att *”redogöra för och diskutera några olika perspektiv på undervisningsmetoder i anslutning till arbetet med litteratur, film och andra medier”*. Målen examineras i seminarium. Under andra terminen finns bland lärandemålen *”planera för och diskutera utformningen av en lektion med inriktning mot utveckling av läsförståelse med utgångspunkt i forskning”* och *”redogöra för och diskutera olika sätt att undervisa om muntlig framställning med särskild vikt på talängslan hos elever”* vilka examineras med skriftliga inlämningsuppgifter och i seminarium. Den första uppgiften behandlar dyslexiproblematik. Till uppgiften om talängslan finns följande instruktion:

Du ska i din text tänka både kortsiktigt och långsiktigt och resonera kring såväl generella som individuella lösningar eftersom du måste tänka på hela gruppen. I din redogörelse använder du dig av relevant litteratur om talängslan och om hur man kan arbeta med muntliga framföranden i skolan.

I den andra delen av uppgiften ska du bedöma ett autentiskt elevframförande. Du ska göra en helhetsbedömning av elevens framförande där du väger in både sånt som är bra och sådant som eleven kan tänka på till nästa gång och sedan sätta ett betyg på framförandet.

Delkursen *Språkvariation* under tredje terminen berör många frågor som har betydelse för anpassning av undervisningen till olika elevers behov. Två lärandemål är *”redogöra för vad som kännetecknar grupperns språkbruk och kommunikationsvanor och diskutera hur skolans svenskundervisning kan förhålla sig till detta”* och *”diskutera olika sätt att arbeta med språkvariation i undervisningen”*, vilka examineras med skriftliga uppgifter och seminariebehandling.

De flesta klassrum är idag både mångkulturella och flerspråkiga vilket innebär särskilda utmaningar att stimulera varje elevs lärande och utveckling. För att studenterna ska få med sig en kunskapsgrund att stå på när de undervisar i svenska görs kontinuerliga kopplingar till ett flerspråksperspektiv. I delkursen *Språkstruktur* under andra terminen finns inslag av ett konstruktivt perspektiv, där studenterna får en överblick över språkens uppbyggnad, och deras skillnader och likheter. Med detta som en grundläggande förståelse får studenterna diskutera hur man i klassrummet kan tillvarata den språkliga mångfalden och låta den berika undervisningen i svenska. Liknande frågeställningar berörs i delkursen *Språkvariation* i tredje terminen där man bland annat analyserar etnolekter. Detta utvecklas vidare i delkursen *Språknormering och språkpolitik* på avancerad nivå, särskilt i termer av förhållandet mellan svenska språket, de nationella minoritetsspråken och engelskan samt svensk lärarens roll i denna situation.

Bedömning och återkoppling på elevs prestationer behandlas och berörs av lärandemål för alla de tre kommunikativa färdigheterna, läsa, skriva, tala (retorik) under termin 2, Att det finns ett reciprokt förhållande mellan återkoppling/bedömning och individanpassning framgår tydligt av momentet responsarbete. Ett sådant tillvägagångssätt innebär ju att återkopplingen/bedömningen anpassas till individen. Ytterligare något noterbart är att två av lärandemålen går ut på att man ska göra egna granskningar av texter respektive muntliga framträdanden. Genom denna learning by doing-pedagogik för man lärandet till en annan nivå.

Det förekommer i utbildningen moment av mikroundervisning där hela kedjan från transformering av ämnesstoff och planering till utvärdering behandlas. Ett exempel som gäller Almqvists författarskap redovisas under Mål 4. Att öka omfattningen och utveckla formerna för sådan undervisning är ett utpekat utvecklingsområde.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Några mål i den handlingsplan som tagits fram vid KaU för hur lärosätet ska utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering är att alla studenter under sin utbildning ska ha blivit jämställt, jämlikt och respektfullt bemötta, alla utbildningar vid universitetet (från grund- till forskarnivå) är inkluderande, oavsett kön eller annan bakgrundsfaktor och alla lärare och studievägledare ska ha kunskap om genus, jämställdhet och lika villkor, relaterat till de utbildningar de representerar.

Överfört till ämnesdelarna av svensklärarutbildningen innebär detta att alla kursplaner ses över för att ligga i linje med handlingsplanen. I fortsatta diskussioner i jämställdhetsarbetet diskuteras begreppen normer, normkritik och normkreativitet. Detta konkretiseras i ämneslärarutbildningen i svenska, genom att såväl svenska språket som litteraturvetenskap genomsyras av humanioras kritiska och ideologikritiska perspektiv, varav könsmaktsordningen är en del. Diskussion om normer och jämställdhet utifrån maktanalytiker som Michel Foucault, Judith Butler, Paulina Des Reyes, Jacques Rancière m. fl. är återkommande i utbildningen. Ämneslärarutbildningen i svenska strävar således efter att medvetandegöra ett genus- och jämställdhetsperspektiv. Studenternas självständiga arbeten har också ofta genus- eller normkritiska perspektiv. Här följer några exempel på hur jämställdhetsperspektivet tas upp i ämnesundervisningen.

I lärandemålen för första terminen talas om att "*kritiskt granska och problematisera litterära urvals- och kategoriseringsprinciper*", att "*beskriva olika typer av texters samexistens i tid och rum, samt kunna reflektera över deras samband*", att "*redovisa och jämföra några teorier mellan text, läsare och lässammanhang*" vilka i praktisk omsättning rymmer genusaspekter och jämställdhetsperspektiv. Ett annat lärandemål som per definition innefattar genus och jämställdhet är att studenten ska "*föra en diskussion om hur nya texttyper kan påverka utvecklingen av läsförståelse och lässtrategier och diskutera tillämpningar i svenskundervisning*", och det är också ofrånkomligt att genusfrågor är en självklar del vad gäller att "*granska och värdera forskning om litteraturundervisning och om litteratur, film och andra medier*".

Ämställdhetsperspektivet är centralt i delkursen *Språkvariation* i termin 3. Faktorerna kön, etnicitet och flerspråkighet så starkt betonas i såväl kurslitteratur som aktuellt forskningsläge beträffande variationen i svenska språket. I delkursen gör studenterna en fältstudie utifrån gängse språksociologiska variabler samt analyserar, diskuterar och värderar resultatet i förhållande till olika språksociologiska förklaringsmodeller. Attityder till språklig variation hos olika samhällsgrupper aktualiseras återkommande i undervisningen då exempelvis språkriktighetsfrågor behandlas, både synkront, kopplat till studier i grammatiska strukturer respektive studier av faktiskt språkbruk, såväl som diakront, ur ett språkhistoriskt perspektiv. Jämställdhetsperspektivet aktualiseras särskilt av lärandemålet att "*redogöra för vad som kännetecknar grupperns språkbruk och kommunikationsvanor och diskutera hur skolans svenskundervisning kan förhålla sig till detta*", där undervisningen bland annat fokuserar på ungdomsspråk och ungdomskultur i flerspråkiga miljöer och då i synnerhet skolmiljön. Språklig variation hos skolungdomar kopplas här till studier av multietniskt ungdomsspråk och attityder i termer av exempelvis ackommodation, maktrelationer och assimilering. Likaså aktualiseras detta i examinationen av elevtextanalys. Flerspråkighetsperspektivet ges även en historisk kontext i det språkhistoriska momentet där främmande språks påverkan på folkspråket

problematiseras utifrån dagens språksituation i Sverige. Slutligen utgör examinationen där studenterna behandlar vetenskapliga artiklar rörande språklig variation har forskning om kön respektive genus en framträdande roll.

I delkursen Språkhistoria och nordiska språk analyseras äldre svenska texter ur både språklig och litterär synvinkel. Där får texter av kvinnliga skribenter, bland andra Agneta Horn, en framträdande plats. Detta fokus på kvinnliga författarskap i äldre tid går på tvärs mot den gängse litteraturhistorieskrivningen. I utformningen av utbildningen tas så långt möjligt hänsyn till en någorlunda jämn fördelning av manliga och kvinnliga författare, såväl vad gäller primärmaterial som sekundärmaterial. Detta kan vara svårt i historiska kurser kan, men problematisering av ett övervägande manligt urval sker i undervisningssituationen.

I VFU 1 och 2 finns var sitt lärandemål med explicit koppling till jämställdhetsarbetet. Dessa är a) reflektera över hur jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv kan integreras i pedagogisk verksamhet resp. b) med viss handledning integrera ett normkritiskt perspektiv i den pedagogiska verksamheten, med fokus på jämställdhet och jämlikhet. Man kan notera att målet skärps och fördjupas i VFU 2, eftersom man där inte bara ska reflektera över normkritiska möjligheter i undervisningen utan även implementera dem i verksamheten.

Vad gäller studenternas könsfördelning på svenskämnet inom ämneslärarprogrammet har det jämnats ut något, från att kvinnliga studenterna tidigare var i starkt övervägande antal.

Lärarna på utbildningen är relativt jämnt könsfördelade inom litteraturvetenskap. Det är förvisso långt fler kvinnor än män som arbetar på svenska språket. Däremot är delen inom ämneslärarprogrammet dock till stor del utjämnad. Med hänsyn till att det är förhållandevis små grupper det handlar om, är detta snarast en lokal tillfällighet. Det jämställdhetsarbetet utgår ifrån och strävar efter är jämn fördelning mellan könen, men det traditionellt viktigaste målet har varit att bryta den manliga könsmaktens ordning, enligt jämställdhetspolicyn vid Kau.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

I Del 1 ges en redogörelse för universitetets kvalitetssystem med universitetens gemensamma rutiner för kurs- och programanalyser och programråd för ämneslärarprogrammet samt det systematiska uppföljningsarbetet inför utbudsbeslut.

I verksamhetsuppföljningen är kursvärderingsanalysen central. Denna görs av kursledaren efter avslutad kurs med stöd av ett centralt utvärderingssystem vid Kau som beskrivs i Del 1. I kursvärderingsanalysen sammanfattas och analyseras studenternas synpunkter från en automatiserad kursvärdering och annan form av kursvärdering, lärarnas erfarenheter och förslag till åtgärder inför nästa kurstillfälle. Kursvärderingsanalysen länkas automatiskt till kurstorget och blir därigenom tillgänglig för nuvarande och framtida studenter. Resultatet skickas per automatik till studierektorn som har möjlighet att ta upp eventuell problematik. Vidare tas utvärderingsresultat upp i respektive arbetslag för att belysa om något konkret kommit fram som behöver beaktas och kan vara användbart i arbetet med kvalitetsutvecklingen av kursen. Vid institutionsdialoger en gång per termin mellan lärarutbildningens ledning och institutionernas ledning tas kursvärderingarna upp till diskussion.

En del av kursuppföljningen är analys av studenternas resultat och att föreslå åtgärder för att förbättra genomströmningen. En kurs som studenterna anser svår är andra terminens första delkurs *Språkstruktur*, särskilt eftersom fonetik avhandlas tillsammans grammatik. För att underlätta studierna för studenterna utan att göra avkall på nivån har genom åren flera förändringar av grammatikkursen genomförts. Tidigare examinerades delkursen med en större salstentamen som nu minskat i omfattning och kompletterats med två mindre inlämningsuppgifter som förberedelse. En annan åtgärd är inslag av "flipped classroom", så att inspelade föreläsningar frigör tid som kan läggas på seminarier och studentdialog. För att stötta studenterna har ett system införts där studenter som tidigare gått igenom grammatikkursen fungerar som faddrar åt nuvarande studenter. I undervisningen används timarvoderade SI-ledare, studenter utbildade i metoden Supplemental Instructions, som ett stöd för studenterna i delkurser som har låg genomströmning. SI-ledarna måste själva ha läst den specifika delkursen och klarat av den med gott resultat. I svenska språket finns en lärare som är certifierad SI-metodhandledare som utbildar studenterna i SI-metoden. SI är en metod vars syfte är att förbättra studenters inlärnings- och problemlösningsförmåga. Vid kursstarten introduceras metoden och SI-ledarna och studenterna inbjuds till regelbundet återkommande SI-möten. Här erbjuds alltså ett forum där studenterna får möjlighet att utveckla och fördjupa förståelsen för ämnet samt stimulera den analytiska förmågan och det kritiska

tänkandet. Ett viktigt moment under SI-mötena är att diskutera och dela med sig av den egna studietekniken. Arbetet som SI-ledare kräver lyhördhet och förmåga att identifiera och fånga upp studenternas behov. Det är även viktigt att SI-ledarna har en dialog med kursansvarig så att varje student och studentgrupp får bästa möjliga stöd. SI-ledarens arbetsuppgifter innefattar att stimulera gruppdeltagarna att diskutera och analysera kursinnehållet, ge stöd och råd kring strukturering av föreläsningars innehåll och material samt att uppmuntra gruppdeltagarna till kritiskt tänkande och att stimulera till ökad gruppsamverkan.

Ett exempel på kvalitetssäkring är att det finns en antagnings spärr inför termin 9 och 10 som gör att man måste ha klarat av alla poäng dittills (240 hp) för att fortsätta med de självständiga arbetena. Detta ökar möjligheten för att de studenter som påbörjar självständiga arbeten har förutsättningar att genomföra dem. Spärren kan förvisso försena studenter att påbörja dessa arbeten, men också fungera som en sporre och stimulera dem att genomföra utbildningen i tid.

Det finns god beredskap att möjliggöra för studenter att återta sina studier efter ett uppehåll. I kollegiet kan vi ofta hjälpa till då många i lärarlagen, kursledare och studierektorer vet vilken termin nästa möjlighet ges att återgå till programstudierna igen. Om särskilda behov föreligger kopplas studievägledare eller andra hjälpinsatser in. Sedan årsskiftet har möjligheterna att få skrivhandledning ökat genom att särskilda skrivhandledare har anställts i universitetsbibliotekets skivrarverkstad. Där kan studenter få skrivstöd i samband med skriftliga inlämningsuppgifter och uppsatser.

När det gäller de självständiga arbetena införs nu på svenska språket ett system för att garantera en mer likvärdig bedömning. Detta sker genom bildandet av ett handledarkollegium som tillsammans med examinatorn träffas kontinuerligt under uppsatskursen. I litteraturvetenskap, där de flesta har varit anställda under lång tid, råder samsyn i ämneskollegiet och god överblick över och kontinuitet för de studenter som av olika skäl inte färdigställer arbetena under respektive uppsatstermin.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Som en del i Kau:s centrala utvärderingssystem autogenererar en kursvärdering i slutet av varje termin (se del 1). Detta möjliggör för studenter att kunna uttrycka sin uppfattning om kursen. Det finns dock behov att fånga studenterna uppfattning på annat sätt, exempelvis genom direkt dialog med studenterna och genom formativ kursvärdering under kursens gång. Ett försök till formativ och interaktiv kursvärdering med så kallad mentimeter har genomförts på två delkurser under termin 2. Med hjälp av en interaktiv mjukvara skapas ett utvärderingsunderlag. Genom att följa en länk som läraren genererat kan studenterna svara direkt på plats, vilket ökar reliabiliteten, samtidigt som verktyget tillåter studenterna att vara anonyma. Resultatet visas i realtid allt eftersom studenterna besvarar utvärderingen, något som förmodligen också ökar reliabiliteten, samtidigt det föranleder öppna diskussioner som visar studenterna att deras åsikter tas emot. Redan efter en ganska kort testperiod ses redan fördelar med detta system som komplement till kursvärderingen vid kursens slut.

För ämneslärarutbildningen finns ett programråd för samtliga ingående ämneslärarutbildningar, som samlas två gånger per termin. Där ingår det stadigt en studeranderepresentant i språk. I början av innevarande termin återinfördes på svenskämnet ett ämnesråd för ämneslärarutbildningen som forum för studenter och lärare att diskutera frågor av utbildningsmässig art specifikt för svenskämnet med dess båda ämnesdiscipliner, vilket också främjar att svenskämnet upplevs som ett. Ämnesrådets uppgift är bland annat att diskutera utvecklingsmöjligheter i kurserna. Studenterna har möjlighet att framföra vad de anser har fungerat bra och vad som har fungerat mindre bra, samt föreslå förändringar. Studentperspektivet tillvaratas av studentkåren, med vilken svenskämneslärarutbildningen står i kontinuerlig dialog.

Studenter kan också framföra synpunkter till kursledaren som har ett övergripande ansvar för terminkursen. Alla lärare är dock öppna för frågor och synpunkter och att föra en kontinuerlig dialog om vad som kan förbättras i ämneslärarprogrammet för svenska.

Vad gäller de självständiga arbeten som förekommer termin 4 och 5, och som förbereds under UVK-kurs genom en metodkurs, har studenten stora möjligheter att själv välja ett område som kan studeras fördjupat och ur såväl ämnesteoretisk (termin 4) som ämnesdidaktisk synvinkel (termin 5). Här har studenten stora möjligheter att lägga grunden för någon form av specialisering inom det kommande arbetslivet, och upplägget kan också locka till vidare forskning inom ämnesteorier eller ämnesdidaktik

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

För att ge studenterna en tydligare koppling mellan teori och praktik kommer verksamma lärare från fältet in i kurserna för enskilda moment i ett flertal kurser inom både litteraturvetenskap och svenska språket. Redan under den första terminen håller verksamma lärare i undervisningspass om styrdokument (delkurs 1), lektionsplanering (delkurs 3) och hur boksamtal om framför allt nya gruppers litteratur kan hållas i klassrummet med utgångspunkt i Magnus Perssons bok *Den goda boken* (delkurs 4). I seminarier knyts de ämnesteoretiska kunskaperna ihop med ett didaktiskt perspektiv, där studenterna genom lärarna på fältet får en tydlig koppling till klassrummet.

Som lärare i svenska är bedömning av elevtexter en viktig del av arbetet. För att studenterna under sin utbildning ska få en välgrundad erfarenhet av detta delar lärare på fältet med sig av nyskrivna elevtexter som studenterna får möjlighet att studera och arbeta med. Dessa texter används som utgångspunkt i undervisningen om bedömning på delkursen *Skrivande* under andra terminen där studenterna bland annat efter genomgången kurs ska kunna tillämpa kunskaper om språkkriktighet, genrer och responsarbete i granskning av elevtexter och studenttexter samt redogöra för olika perspektiv på skrivutveckling och skriftkompetens. Under denna kurs deltar olika lärare från regionens skolor för att dela med sig av sina erfarenheter.

Inför varje VFU-period får studenterna göra ämnesdidaktiska förberedelser under ledning av lärarutbildare med handledarutbildning. Ett exempel är att studenterna i inför sin VFU i tredje terminen först får i uppgift att kontakta sina VFU-skolor i syfte att dels presentera sig, dels ta reda på vilka områden som undervisningen sker inom under VFU-perioden. Studenterna förbereder sedan undervisningsområdet med utgångspunkt i styrdokumentet (Lgy11) och presenterar därefter detta vid ett seminarium inför sina studiekamrater, lärare och LLU. Genom den återkoppling som de får kan de sedan vidareutveckla planeringen inför VFU-periodens start. Lärarutbildarna deltar sedan vid en del trepartssamtal och arbetar även med uppföljningsprocessen. Det nära samarbetet med dem innebär en starkt koppling mellan lärarutbildningen och fältet.

De lärare som ansvarar för VFU kontinuerlig kontakt med lärarutbildare, VFU-samordnare samt rektorer på fältet. Det finns en kontinuitet i VFU-ansvaret, vilket har förstärkt bryggan mellan universitetet och flera skolor där studenter genomför sin VFU. Detta har också resulterat i att lärare från fältet utökat samarbetet med universitetet. Ett exempel på detta är den medverkan av en gymnasielärare och en gymnasieklass i delkursen *Retorik* under andra terminen, där studenterna genomför mikroundervisning och tränar bedömning skarpt och gymnasieelever genomför ett eget projekt (se Mål 4).

I de flesta delkurser får studenterna möta olika digitala verktyg som de sedan kan använda i sin egen undervisning, något som blir allt viktigare att kunna hantera i det växande informationssamhället med kraven på digitalisering. Ett exempel är i undervisningsmomentet om grannspråksundervisning i tredje terminen, där studenterna får prova på spelet Kahoot och sedan fundera på hur de kan använda spelet i

sin egen undervisning. Genom att campus- och distansstudenter läser utbildningen tillsammans får de erfarenhet av att använda e-mötestjänsten Zoom och lärplattformen Canvas. Gruppdiskussionerna under undervisningspassen är många gånger uppbyggda så att campus- och distansstudenter blandas, vilket gör att studenterna lär sig att hantera dessa digitala hjälpmedel. I delkursen *Språkstruktur* under andra terminen får studenterna använda datorn som hjälpmedel i en uppgift om syntax, där man kan flytta runt orden i meningar och på så sätt lära sig mer om hur meningar, satser och fraser bildas och är uppbyggda. Detta är ett verktyg som de sedan kan använda i sin egen undervisning i grammatik.

De flesta klassrum är idag både mångkulturella och flerspråkiga. För att studenterna ska få med sig en kunskapsgrund att stå på när de undervisar i svenska görs kontinuerliga kopplingar till ett flerspråksperspektiv. Exempel på detta ges i Mål 5.

Inom skolämnet svenska ingår tydligt framskrivet i Lgy11 att grannspråksundervisning ska ingå och undervisas om. En av lärarna i svenska språket har deltagit i ett NordPlus-projekt om grannspråksundervisning (2013-2015), vilket lagt grunden för den grannspråksundervisning som lärarstudenterna får ta del av. Under många års tid har lärarutbildningen i svenska ett samarbete med det svensk-norska kulturcentret på Voksenåsen i Oslo. En gång om året reser lärare och studenter till Voksenåsen för möjlighet att under en vecka få språkbad i norska och danska. Detta sker i delkursen *Språkhistoria och nordiska språk* under tredje terminen, där några av lärandemålen är att studenterna ska kunna beskriva några centrala skillnader i ordförråd och grammatik mellan svenska, norska och danska utifrån närläsning av olika sorters texter, samt kunna diskutera olika sätt att arbeta med språkhistoria och nordiska språk i undervisningen. Genom föreläsningar, seminarier, studiebesök och diskussioner med studenter från andra nordiska lärosäten får studenterna fördjupade kunskaper i såväl ämne som didaktik.